

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัยสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ระเบียบวิธีวิจัย

2.1 ประชากรที่ศึกษา คือ ครูอาสาสมัครที่ปฏิบัติงานประจำศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1,025 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวนจากสูตรยามานเได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 288 คน และเลือกตัวอย่างโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 45 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน จำนวน 9 ข้อ

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีหน่วยวิเคราะห์เป็นระดับบุคคล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามส่งไปทางไปรษณีย์ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์หลังส่ง แล้วนำไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ประกอบด้วย 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เป็นสถิติที่ใช้ศึกษาอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตามเพื่อพิสูจน์สมมติฐานการวิจัย คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง

ในบทสรุปและอภิปรายสรุปผลนี้จะกล่าวถึงสรุปผลตามสมมติฐานการวิจัย ข้อเสนอแนะ สำหรับการปฏิบัติวิจัยและการวิจัยครั้งต่อไป

3. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลได้ดังนี้

3.1 ข้อมูลลักษณะทางประชากร พบว่า ครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 249 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.15 มีอายุเฉลี่ย 35 ปี ต่ำสุด 20 ปี สูงสุด 47 ปี และมีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 66.97 และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเฉลี่ย 6 ปี ต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 18 ปี

3.2 ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อ 1 “เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐานข้อ 1 กล่าวว่า “ระดับความพอใจของครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในระดับปานกลาง”

ผลการวิจัยพบว่า ครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์ข้อ 2 “เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 10 ด้าน คือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ

ด้านความรับผิดชอบ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านวิธีการปกครองบังคับบัญชา ด้านค่าจ้าง และสวัสดิการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้าน ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน”

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัคร ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยใช้วิธีการแบบกำหนด ตัวแปรเข้าไปในสมการทั้งหมด (Enter Method) พบว่า

1. ตัวแปรอิสระทุกตัวที่นำมาศึกษาทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .708

2. ตัวแปรอิสระทุกตัวที่นำมาศึกษาสามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรได้ร้อยละ 69.8 (Adjust R square = .698)

3. ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการผันแปรกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 5 ปัจจัย เรียงลำดับตัวแปรที่มีผลต่อการผันแปรของตัวแปรตามในแบบคะแนน มาตรฐานมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ ด้านค่าจ้างและสวัสดิการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลด้านวิธีการปกครองบังคับบัญชา ด้านความสำเร็จในการทำงาน และด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ข้อ 3 “เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของ ครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัคร ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีดังนี้

1. ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ เห็นว่า เป็นการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ตามที่กรมการศึกษาออกโรงเรียนมอบหมายที่มีการ แบ่งหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นงานที่ต้องทำร่วมกับเครือข่าย ชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ และมี ข้อเสนอแนะว่า ลักษณะของงานน่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนร่วมกับชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย และให้ครูอาสาสมัครสามารถตัดสินใจในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เลย

2. ด้านความสำเร็จในการทำงาน ครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน อำเภอเห็นว่า มีความสำเร็จในการทำงานเป็นอย่างดี เพราะครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษา ออกโรงเรียนอำเภอทุกคนพยายามปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งได้รับความร่วมมือ จากกลุ่มเป้าหมายเครือข่าย ชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ เป็นอย่างดี และมีข้อเสนอแนะว่าควรมี งบประมาณในส่วนที่ช่วยส่งเสริมให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีอย่างพอเพียง

3. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน อำเภอ เห็นว่าได้รับการยอมรับนับถือจากประชาชนและกลุ่มเป้าหมายในระดับพื้นที่เป็นอย่างดี เพราะงานที่ทำส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ทั้งด้านความรู้พื้นฐานสายสามัญและสายอาชีพ ก่อให้

เกิดความรู้และรายได้ แต่ในระดับหน่วยงานราชการที่ต้องมีการประสานงานจะยังไม่ได้รับการยอมรับนับถือเท่าที่ควรเพราะครูอาสาสมัครยังไม่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการ และมีข้อเสนอแนะว่าควรให้มีการบรรจุแต่งตั้งครูอาสาสมัครให้เป็นข้าราชการเช่นเดียวกับหน่วยงานอื่น

4. ด้านความรับผิดชอบ ครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เห็นว่ามีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี เพราะต้องมีการประเมินติดตามผล อยู่ตลอดและมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการให้รางวัลเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับครูอาสาสมัครผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

5. ด้านนโยบายและการบริหาร ครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเห็นว่า เป็นนโยบายและการบริหารจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนโดยตรงเพื่อนำมาใช้ ในการปฏิบัติงานซึ่งครูอาสาสมัครเป็นผู้นำแผนนโยบายต่าง ๆ มาปฏิบัติ และมีข้อเสนอแนะว่า นโยบายที่ทางกรมการศึกษานอกโรงเรียนควรเป็นนโยบายที่ยืดหยุ่นสามารถนำมาปฏิบัติจริง ๆ ตามสภาพของแต่ละท้องถิ่น

6. ด้านวิธีปกครองบังคับบัญชา ครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เห็นว่าวิธีปกครองบังคับบัญชาจะเป็นการใช้อำนาจจากบนลงล่าง คือ จากผู้บังคับบัญชา สั่งการมายังครูอาสาสมัคร ซึ่งผู้บังคับบัญชาโดยส่วนใหญ่ใช้อำนาจหน้าที่อย่างไม่ยุติธรรมและมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดฝึกอบรมให้กับผู้บริหารให้มีความยุติธรรมและให้มีการยอมรับ ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยให้มีพฤติกรรมการบริหารงานที่เหมาะสม และถูกต้องตามหลักการบริหาร

7. ด้านค่าจ้างและสวัสดิการ ครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เห็นว่า ค่าจ้างและสวัสดิการยังมีปัญหาเรื่องสิทธิในการเบิกค่ารักษาพยาบาลสำหรับตนเอง พ่อ แม่ และบุตร คำนำนัมนรดในการออกปฏิบัติงานพื้นที่ยังไม่พอเพียง และมีข้อเสนอแนะว่าควรให้ครูอาสาสมัครได้รับสิทธิในการเบิกค่ารักษาพยาบาลและค่าน้ำมันรถในการออกปฏิบัติงานพื้นที่อย่างพอเพียง

8. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เห็นว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดีมาก เพราะต้องทำงานกันเป็นทีม มีความสามัคคีช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำซึ่งกันและกัน และมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดกิจกรรมสรรพนาการต่าง ๆ ให้บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความสามัคคียิ่งขึ้น

9. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เห็นว่า สภาพแวดล้อมโดยส่วนใหญ่มีความเหมาะสมตามสภาพงานที่ปฏิบัติในแต่ละพื้นที่ และมีข้อเสนอแนะว่า ในแต่ละสำนักงานควรมีวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ให้มีการเบิกใช้ได้อย่างรวดเร็วเพียงพอและเหมาะสม

4. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยซึ่งผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลตามสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานข้อ 1 ระดับความพึงพอใจของครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจของครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในระดับมากซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งไว้แต่สอดคล้องกับผลการศึกษาของสาวิทย์ ปัดสำราญ (2538 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัจจัยที่สำคัญต่อความพึงพอใจในการพบกลุ่มตามทัศนยะของครูประจำกลุ่มศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยโสธร พบว่า ปัจจัยสำคัญต่อความพึงพอใจในการพบกลุ่ม ตามทัศนยะของครูประจำกลุ่มศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยโสธร ทั้ง 8 ปัจจัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของปัญญา ผลทิพย์ (2541 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในเขตการศึกษา 11 พบว่า เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในเขตการศึกษา 11 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านปัจจัยจูงใจและด้านปัจจัยค้ำจุน แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของรัตนา บุรพากุล (2529 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ข้าราชการครูศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของวิจิตร คงสัจย์ (2538 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ : กรณีศึกษา 5 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ : กรณีศึกษา 5 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งไว้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ปรับปรุงโครงสร้างใหม่และบรรจุครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเป็นพนักงานราชการหรือพนักงานของรัฐและเพิ่มสวัสดิการบางอย่างให้แก่บุคคลเหล่านี้ ดังนั้น จึงมีผลทำให้ครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

ดังนั้น จึงทำให้ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในระดับมาก

สมมติฐานข้อ 2 ปัจจัยที่น่าจะมีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัคร ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 10 ด้าน คือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านวิธีการปกครองบังคับบัญชา ด้านค่าจ้างและสวัสดิการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานและด้านประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การวิเคราะห์แบบกำหนดตัวแปรเข้าไปในสมการทั้งหมด (Enter Method) พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวที่นำมาศึกษาทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .708 ตัวแปรอิสระทุกตัวที่นำมาศึกษาสามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรได้ร้อยละ 69.8 (Adjusted R square = .698) และตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการผันแปรกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 5 ปัจจัย เรียงลำดับตัวแปรที่มีผลต่อการผันแปรของตัวแปรตามในแบบคะแนนมาตรฐานที่มากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ ด้านค่าจ้างและสวัสดิการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านวิธีการปกครองบังคับบัญชา ด้านความสำเร็จในการทำงานและด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ แต่สอดคล้องกับผลการศึกษาของรัตนา บูรพรกุล (2529 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติ ได้แก่ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและรายได้ ผลการศึกษาของครุณี โยเผือก (2533 : 215) ที่ศึกษาความพึงพอใจของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ด้านสิทธิประโยชน์ ผลการศึกษาของสาวิทย์ ปัดสำราญ (2538 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัจจัยสำคัญต่อความพึงพอใจในการพบกลุ่มตามทัศนะของครูประจำกลุ่มศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยโสธร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ความสำเร็จในงานและค่าตอบแทน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ได้ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานใหม่ โดยที่โครงสร้างดังกล่าวได้เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เช่น มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการให้บริการ ด้านการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาในลักษณะที่หลากหลายรูปแบบอย่างยืดหยุ่นเหมาะสมกับสภาพปัญหาของแต่ละท้องถิ่น ในการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่นั้นผู้รับผิดชอบ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญนั่นก็คือ ครูอาสาสมัคร ผู้ซึ่งต้องนำแผนงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียนมาปฏิบัติให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ให้ได้ จากภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของครูอาสาสมัครดังกล่าว กรมการศึกษานอกโรงเรียน

ควรจะได้ให้ความสนใจ คุณดูแล เพื่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไป ดังนั้น จึงทำให้ปัจจัยด้านค่าจ้างและสวัสดิการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านวิธีการปกครองบังคับบัญชา ด้านความสำเร็จในการทำงาน และด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ มีผลต่อความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีข้อเสนอแนะที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรนำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัคร ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการปฏิบัติงานยิ่งขึ้น ดังนี้

5.1.1 ด้านวิธีการปกครองบังคับบัญชา จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่อย่างไม่ยุติธรรม ดังนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เช่น การอบรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน การอบรมการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพขององค์กร

5.1.2 ด้านค่าจ้างและสวัสดิการ จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า ค่าจ้างและสวัสดิการยังไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะสิทธิการเบิกค่ารักษาพยาบาลให้กับตนเอง พ่อแม่ และบุตร ค่าน้ำมันรถในการออกปฏิบัติงานพื้นที่ ดังนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรหาแนวทาง วิธีการ สนับสนุนสวัสดิการต่าง ๆ ให้เพียงพอ

5.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรอื่น ๆ เช่น ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ครูศูนย์การเรียนชุมชน ฯลฯ ที่ปฏิบัติงานในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

5.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ

5.2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ